

ประโยค ป.ธ.๓
ปัญหาและเฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕

๑. เอ กับ โอ สระ ๒ ตัวนี้ ว่าโดยฐานต่างจากสระอื่นอย่างไร ฯ และเพราะเหตุไร จึงจัดเป็นสังยุตตสระด้วย ฯ
๑. เอ กับ โอ สระ ๒ ตัวนี้ ว่าโดยฐานต่างจากสระอื่น ดังนี้
เอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ คอและเพดาน เรียกว่า **กณจตาลุโซ**
โอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ คอและริมฝีปาก เรียกว่า **กณโรฎฐโซ** ฯ
และเพราะประกอบเสียงสระ ๒ ตัว เป็นเสียงเดียวกัน คือ อ กับ อิ ผสมกันเป็น เอ
อ กับ อุ ผสมกันเป็น โอ ฉะนั้น จึงจัดเป็นสังยุตตสระด้วย ฯ
๒. ในสนธิกริโยปกรณ วิการ กับ ทีฆะ มีลักษณะต่างกันอย่างใด ฯ
ธมมมิธถาย เป็นสนธิอะไร ฯ ตัดและต่ออย่างไร ฯ
๒. ในสนธิกริโยปกรณ วิการ กับ ทีฆะ มีลักษณะต่างกันอย่างนี้ คือ
วิการ ได้แก่ การทำสระตัวหนึ่งให้เป็นสระอีกตัวหนึ่ง เช่น ทำ อิ ให้เป็น เอ ทำ อุ ให้เป็น โอ ตัวอย่างเช่น มุณี-อาลโย เป็น มุเนลโย สุ-อตุถิ เป็น โสตุถิ เป็นต้น ฯ
ส่วนทีฆะ ได้แก่ การทำสระที่มีเสียงสั้นให้มีเสียงยาว เช่น ทำ อ ให้เป็น อา ทำ อิ ให้เป็น อี ทำ อุ ให้เป็น อู ตัวอย่างเช่น ตตฺร-อัย เป็น ตตฺรายั, สทฺธา-อิธ เป็น สทฺธิธ, จ-อุภยั เป็น จูภยั เป็นต้น
ธมมมิธถาย เป็นอาเทศนิกคหิตสนธิ และ โลปสระสนธิ
ตัดเป็น ธมม + อิธ + อถาย
ระหว่าง ธมม + อิธ นิคคหิตอยู่หน้า สระอยู่เบื้องปลาย แปลงนิกคหิตเป็น ม ต่อเป็น **ธมมมิธ**
ระหว่าง **ธมมมิธ** + อถาย สระหน้าและสระหลังไม่มีพยัญชนะอื่นคั่นในระหว่าง ลปสระหน้า คือ อ ที่ ธ ต่อเป็น ธมมมิธถาย ฯ

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. นามเช่นไร จัดเป็นนามนาม ฯ
- ข. ภิกขเว มีวิธีทำตัวอย่างไร ฯ
- ค. อสีติ เป็นวจนะ และลึงค์อะไร ฯ
- ฌ. ต ศัพท์ ในอิตถิลิงค์ เฉพาะจตุตถีวิภัตติ มีรูปแจกอย่างไร ฯ
- ง. รโห แปลว่าอย่างไร ฯ เป็นนิบาตบอกอะไร ฯ

๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้ คือ

- ก. นามที่เป็นชื่อของคน, สัตว์, ที่, สิ่งของ จัดเป็นนามนาม ฯ
- ข. ภิกขเว มีวิธีทำตัวอย่างนี้ คือ ภิกขเว ศัพท์เดิมเป็น ภิกขุ ลง โย อาลปนวิภัตติ พหุวจนะ เอา โย เป็น เว แล้วเอา อุ เป็น อ สำเร็จรูปเป็น ภิกขเว ฯ
- ค. อสีติ เป็น เอกวจนะ และอิตถิลิงค์อย่างเดียว แม้เข้ากับศัพท์ที่เป็นพหุวจนะลึงค์อื่น ก็คงอยู่อย่างนั้น ไม่เปลี่ยนไปตาม ฯ
- ฌ. ต ศัพท์ ในอิตถิลิงค์ เฉพาะจตุตถีวิภัตติ มีรูปแจกอย่างนี้

วิภัตติ	เอก.	พหุ.
จตุตถี	ตสฺสา อสฺสา ติสฺสา ติสฺสาย	ตาสํ ตาसानํ ฯ
- ง. รโห แปลว่า ที่ลับ ฯ เป็นนิบาตบอกที่ ฯ

๔. ธาตุคืออะไร ฯ ท่านรวบรวมจัดไว้เป็นกี่หมวด ฯ อะไรบ้าง ฯ

สงฺกิลิสฺสติ, ปมฺชฺชิสฺสุ ประกอบด้วยเครื่องปรุงอะไรบ้าง ฯ

๔. ธาตุ คือ กิริยาศัพท์ที่เป็นมูลราก ฯ ท่านรวบรวมจัดไว้เป็น ๘ หมวด คือ

๑. หมวด ภู ธาตุ
๒. หมวด รุธ ธาตุ
๓. หมวด ทิว ธาตุ
๔. หมวด สุ ธาตุ
๕. หมวด กี ธาตุ
๖. หมวด คหุ ธาตุ
๗. หมวด ตนุ ธาตุ
๘. หมวด จุรุ ธาตุ

สงฺกิลิสฺสติ ประกอบด้วยเครื่องปรุง คือ สํ บทหน้า กิลิส ธาตุ (ในความเศร้าหมอง เบียดเบียน ผดเผา) ย ปัจจัย ตี วัตตมานาวิภัตติ เอกวจนะ ฯ

ปมขุขีสุ ประกอบด้วยเครื่องปรุง คือ ป บทหน้า มทุ ธาตุ (ในความเมา) ย ปัจจัย
 อัม อัมชัตตนิวิภัตติ พหุวจนะ ฯ

๕. ปัจจัยแห่งกริยาภิกตฺกัทั้ง ๓ หมวดนั้น ตัวไหนบอกให้รู้ความอะไร ฯ และตัวไหนบ้างใช้เป็นกริยา
 คุมพากย์ได้ ฯ **สุหฺติ** ลงปัจจัยอะไร ฯ เป็นรูป และสาธนะอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

๕. ปัจจัยแห่งกริยาภิกตฺกัทั้ง ๓ หมวดนั้น แต่ละตัวบอกให้รู้ความดังต่อไปนี้ คือ

อนต ปัจจัย ในหมวดภิกตฺกัปัจจัย และ **มาน** ปัจจัย ในหมวดภิกตฺกัปัจจัย บอกให้รู้ปัจจุบัน
 กาล แปลว่า อยู่ เมื่อ

อนนฺย, **ตพฺพ** ปัจจัย ในหมวดภิกตฺกัปัจจัย บอกให้รู้ความจำเป็น แปลว่า พึง

ตวณฺตุ, **ตาวี** ปัจจัย ในหมวดภิกตฺกัปัจจัย และ **ต**, **ตฺน**, **ตฺวา**, **ตฺวาน** ปัจจัย ในหมวดภิกตฺกัปัจจัย
 บอกให้รู้อดีตกาล แปลว่า แล้ว ฯ

และปัจจัย ๓ ตัว คือ อนนฺย, ตพฺพ, ต ปัจจัย ใช้เป็นกริยาคุมพากย์ได้ ฯ

สุหฺติ ลง **ติ** ปัจจัย ฯ เป็นกัตฺรูป กรณสาธนะ ฯ

วิ. สุขณฺนติ เอตายาติ สุหฺติ ฯ

หรือเป็น **ภาวรฺูป** **ภาวสาธนะ**

วิ. สุขณฺนํ สุหฺติ ฯ

๖. สมาสเช่นไร ชื่อว่า พหุพพิหฺสมาส ฯ มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

กิลฺยฺญนฺิวาสนปารฺุปน (สามเณโร) เป็นสมาสอะไรบ้าง จงตั้งวิเคราะห์มาตามลำดับ ฯ

๖. สมาสอย่างหนึ่ง มีบทอื่นเป็นประธาน ชื่อว่า พหุพพิหฺสมาส ฯ มี ๖ อย่าง คือ

ทฺุติยาพหุพพิหฺ, ตติยาพหุพพิหฺ, จตฺตตีพหุพพิหฺ,

ปญฺจมีพหุพพิหฺ, ฉัฎฐีพหุพพิหฺ, สัตตมีพหุพพิหฺ ฯ

กิลฺยฺญนฺิวาสนปารฺุปน (สามเณโร) เป็น **ฉัฎฐีตุลยาธิกรณพหุพพิหฺสมาส** มี อสมาหาร-

ทวันทวสมาส (หรือสมาหารทวันทวสมาส) เป็นภายใน

ตั้งวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

อ. ทวัน. วิ. นิวาสนณฺจ ปารฺุปนณฺจ นิวาสนปารฺุปนานิ

(หรือ ส. ทวัน. วิ. นิวาสนณฺจ ปารฺุปนณฺจ นิวาสนปารฺุปนํ)

ฉ. ตฺล. วิ. กิลฺยฺญานานิ นิวาสนปารฺุปนานิ ยสฺส โส กิลฺยฺญนฺิวาสนปารฺุปน

(สามเณโร) ฯ

๗. อี ปัจจัย ในตทัตถัตถิตฺตํ กับ ปุณฺณตฺตํ มีวิธีใช้ต่างกันอย่างไร ฯ **ทุสฺสีลยํ** ลงปัจจัยอะไร ฯ
 ในตฺตํไหน ฯ จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

๗. มีวิธีใช้ต่างกันอย่างไร คือ

อี ปัจจัย ในตทัตถัตถิตฺตํ ใช้ลงแทน อตฺถิ ศัพท์ แปลว่า มี และใช้ลงท้ายศัพท์นาม
 นาม ทำศัพท์นามให้เป็นคุณนาม ตัวอย่างเช่น ทณฺสี คนมีไม้เท้า โภคิ คนมีโภคะ เป็นต้น

ส่วน อี ปัจจัย ใน ปุณฺณตฺตํ ใช้ลงแทน ปุณฺณ ศัพท์ แปลว่า ที่เต็ม และใช้ลงท้ายปกติ
 สังขยา ตั้งแต่ เอกาทส เป็นต้น จนถึง อฏฺฐารส เฉพาะที่เป็นอดีตถึงค์ ทำปกติสังขยาให้เป็น
 ปุณฺณสังขยา ตัวอย่างเช่น เอกาทสึ ที่ ๑๑ ทวาทสึ ที่ ๑๒ เป็นต้น ฯ

ทุสฺสีลยํ ลง ณฺย ปัจจัย ในภาวตฺตํ ฯ

วิ. ทุสฺสีลสฺส ภาโว ทุสฺสีลยํ ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง